

1 Létezik-e törvényben előírt házassági vagyoni rendszer ebben a tagállamban? Mit ír elő?

1.1. Jogrendszer: Általános polgári jog és az egyes autonóm közösségek joga

Helytelen lenne azt mondani, hogy Spanyolországban egyetlen jogi szabályozás vagy házassági vagyoni rendszer létezik. Az állam mellett egyes autonóm közösségek jogosultak polgári jogi jogszabályokat elfogadni (bár nem minden esetben szabályozhatják a házassági vagyoni rendszereket is). Ez azt jelenti, hogy minden spanyol állampolgár különös regionális állampolgársággal (*vecindad civil*) is rendelkezik spanyol állampolgársága mellett. Ez határozza meg, hogy az adott állampolgár általános polgári jog, illetve különös vagy regionális polgári jog hatálya alá tartozik-e (a polgári törvénykönyv 14. cikke).

A saját polgári joggal rendelkező régiók közé tartozik Aragónia, Katalónia, a Baleár-szigetek, Navarra, Baszkföld, Galícia és Valencia (bár ez utóbbi nem szabályozza a házassági vagyoni rendszereket, mivel az általa elfogadott jogszabályt alkotmányellenesnek nyilvánította az alkotmánybíróság [*Tribunal Constitucional*]). A többi autonóm közösség polgárai így „általános” regionális állampolgársággal (*vecindad civil común*) rendelkeznek (a polgári törvénykönyv 14. cikke szabályozza a regionális állampolgárság megszerzésének módját).

– A spanyol állampolgárok közötti (nemzetközi vonatkozással nem rendelkező) házasság esetében a házassági vagyoni rendszerre alkalmazandó jog azonosításához – és annak megállapításához, hogy az általános jogot vagy egy adott autonóm közösség jogát kell-e alkalmazni – a polgári törvénykönyv bevezető részében (*Título Preliminar del Código Civil*) foglalt interregionális jogi szabályokat kell alkalmazni (a polgári törvénykönyv 9. cikkének (2) és (16) bekezdése).

A polgári törvénykönyv szerinti szabályozás alkalmazandó az általános regionális állampolgársággal rendelkező házastársak esetében.

Ha a házastársak nem rendelkeznek ilyen általános regionális állampolgársággal, az egyik házastárs regionális állampolgárságához vagy szokásos tartózkodási helyéhez kapcsolódó jogot kell alkalmazni, amelyben a felek közösen állapodnak meg a házasságkötés előtt készült közokiratban. Ilyen jogválasztás hiányában a közvetlenül a házasságkötést követő közös szokásos tartózkodási hely szerinti jogot kell alkalmazni. Végül ilyen tartózkodási hely hiányában a házasságkötés helye szerinti jogot kell alkalmazni.

Kivételesen, ha a házastársak eltérő regionális állampolgársággal rendelkeznek, abban az esetben, ha a házassági vagyoni rendszer mindkét régióban a vagyonekülönítési rendszer (és a fent említett szabályok alapján alkalmazandó rendszer eltér ettől), a polgári törvénykönyv szerinti vagyonekülönítési rendszert kell alkalmazni.

– Ha az egyik házastárs nem spanyol állampolgár, vagy a házaspárt egy másik országhoz fűzi kapcsolat, az alkalmazandó jogot az (EU) 2016/1103 rendelet 33. cikkének rendelkezései alapján kell meghatározni, amely cikket a spanyol állampolgárokkal kapcsolatban úgy értelmezik, hogy amennyiben a rendelet az állampolgárságra hivatkozik kapcsolólagként, úgy ezt a regionális állampolgárságra való hivatkozásként kell értelmezni.

A regionális állampolgárság fogalma azonban csak a spanyol állampolgárok esetében alkalmazandó (a polgári törvénykönyv 15. cikke); ezért mivel az külföldiekre nem alkalmazandó, a 33. cikk (2) bekezdését kell alkalmazni, amely az állampolgárság szerinti jogot a legszorosabb kapcsolat szerinti joggal, vagyis azon területi egység jogával váltja fel, amelyhez a házastársakat a legszorosabb kapcsolat fűzi.

1.2. Házassági vagyoni rendszerek a házastársak közötti megegyezés hiányában a polgári törvénykönyv és az autonóm közösségek törvényei alapján

A házassági vagyoni rendszer olyan esetekben történő meghatározását illetően, amelyekben nem született megállapodás a házastársak között, az alkalmazandó belső polgári jogtól függő kiegészítő jogszabályi rendelkezéseket kell alkalmazni:

Polgári törvénykönyv (akkor alkalmazandó, ha az alkalmazandó jog nem Aragónia, Katalónia, a Baleár-szigetek, Navarra, Baszkföld vagy Galícia joga):
vagyontársaság (*sociedad de gananciales*) (a polgári törvénykönyv 1344. és azt követő cikkei). Ebben a rendszerben a házastársak bármelyike által szerzett vagyontárgyak és vagyoni előnyök mindkettőjük közös vagyonává válnak. A házastársak személyes vagyona lényegében a házasságba vitt vagyon és a házasság fennállása alatt ingyenesen vagy a személyes vagyon fejében szerzett vagyont foglalja magában. A házasságkötés előtt szerzett állandó lakóhelyre egy különös rendszer vonatkozik, amelyben a házasságkötés előtt szerzett egyéb vagyonnal ellentétben (amely minden esetben személyes vagyon) a közös forrásból ezt követően teljesített kifizetések az állandó lakóhelyet arányosan közös vagyonná alakítják át. Kétség esetén vélelmezni kell, hogy a vagyon közös vagyon. A közös vagyon felelősségi rendszere ugyanígy van szabályozva, és az magában foglalja a valamely szakma vagy művészeti tevékenység rendszeres gyakorlásából, illetve a rendszeresen folytatott kereskedelemről származó vagyont. Ha az adósságot csak az egyik házastárs vállalta, alapvetően kizárólag ez a személy felel a vagyonával; ha ez nem elegendő, a közös vagyont is lefoglalhatják. Ebben az esetben mindazonáltal a másik házastárs a vagyontársaság megszüntetését kérheti, és ekkor a közös vagyon helyett a közös vagyonból az adós házastársra eső rész válik lefoglalhatóvá; ettől kezdve a házasság a vagyonekülönítési rendszer hatálya alá kerül. A közös vagyont a házastársak közösen kezelik (jóllehet napi szinten – családon belüli hatalom [*potestad doméstica*] – a házastársak bármelyike kezelheti azt). A személyes vagyon kezeléséért a vagyonnal rendelkező házastárs felelős (jóllehet a házastársi közös lakásra különös rendelkezések vonatkoznak, mivel bár az adott esetben csak az egyik házastárs tulajdonába tartozik, a másik házastárs hozzájárulására vagy – ennek hiányában – bírósági jóváhagyásra van szükség). A közös vagyonnal való rendelkezéshez vagy annak megterheléséhez mindkét házastárs hozzájárulására van szükség.

Aragónia: az aragóniai regionális törvénykönyv (*Código de Derecho Foral de Aragón*) 210. és azt követő cikkeiben szabályozott vagyontársaság (*consorcio conyugal*). Ebben a rendszerben a házastársak bármelyike által munka, tevékenység vagy tőkehozam révén szerzett vagyontárgyak vagy vagyoni előnyök közös vagyonná válnak. A házastársak személyes vagyona lényegében a házasságba vitt vagyon és a házasság fennállása alatt ingyenesen vagy a személyes vagyon fejében szerzett vagyont foglalja magában. Kétség esetén vélelmezni kell, hogy a vagyon közös vagyon. Aragónia polgári joga szerint a házasságkötés előtt szerzett vagyon – az állandó lakóhelyet is ideértve – minden esetben személyes vagyon, kivéve, ha az összes költséget halasztva kell megfizetni, és azokat teljes mértékben közös forrásokból fizetik meg a házasságkötést követően. E vagyoni rendszer esetében szabályozott a felelősségi rendszer. Ha az adósságot csak az egyik házastárs vállalta, ez a személy egyedül felel a saját vagyonával; ha ez nem elegendő, valamint a közös vagyonra olyan adósság miatt vezetett végrehajtás esetén, amelyért csak az egyik házastárs felel, az adós házastárs gyakorolhatja a közös vagyonból rá eső rész értékének megőrzéséhez való jogát, és annak megszüntetése nélkül kérheti a vagyontársaság felszámolását kizárólag a megőrzendő érték meghatározása céljából.

Meg kell említeni, hogy Aragóniában a túlélő házastársat haszonélvezeti jog (*usufructo viudal aragonés*) illeti meg, amely amellett, hogy öröklési jog, az élőkét megillető jövőbeli jog (*derecho expectante de viudedad*) is egyben.

Katalónia: vagyonekülönítés (a katalóniai polgári törvénykönyv [*Código Civil de Cataluña*] 232-1. cikke). Ebben a rendszerben mindkét házastárs jogosult teljes vagyonának tulajdonlására, élvezetére, kezelésére és szabad használatára. Azzal kapcsolatos kétség esetén, hogy melyik házastárs tulajdonába tartozik egy vagyontárgy vagy jog, úgy kell tekinteni, hogy az mindkettőjük tulajdonát képezi egyenlő és oszthatatlan részekben. Vélelmezendő azonban, hogy az egyik házastárs tulajdonában lévő személyes használatú, nem rendkívüli értékű ingóságok és a közvetlenül az egyik házastárs tevékenységének gyakorlására szolgáló vagyon e házastárs kizárólagos tulajdonát képezi.

Baleár-szigetek: vagyonekülönítés (a baleár-szigeteki polgári törvénykönyv [*Compilación de Derecho Civil de las Islas Baleares*] 3. cikke Mallorcát illetően, 65. cikke Menorcát illetően és 67. cikke Ibizát és Formenterát illetően). Ebben a rendszerben az egyes házastársaknak a házasságkötés időpontjában meglévő vagyona, valamint a házasság fennállása alatt bármilyen módon megszerzett minden vagyon az adott házastárs személyes vagyonának tekintendő.

Navarra: vagyoneközösség (*conquistas*) (a navarrai új törvénykönyv [*Fuero Nuevo de Navarra*] 87. és azt követő törvényei). Ebben a rendszerben a megszerzett vagyon (többek között) a házasság fennállása alatt a házastársak bármelyike által munka vagy egyéb tevékenység révén megszerzett vagyont, valamint a közös, illetve személyes vagyon hasznait és hozamát foglalja magában. A személyes vagyon azt a vagyont foglalja magában, amelyet az egyik házastárs a házasságkötés előtti kifizetés útján szerez, akkor is, ha a szerzésre a házasság fennállása alatt kerül sor, vagy a költségeket vagy ellenértéket teljes mértékben vagy részben a másik házastárs pénzeszközeiből vagy a közös vagyonból fizetik ki, illetve a házasságkötés előtt vagy a házasság fennállása alatt haszon címén történő szerzések esetében. A nem személyes vagyoneként dokumentált teljes vagyon közös vagyonnak minősül. A lakóhelyre és a lakberendezési tárgyakra egy különös rendszer vonatkozik, ha azokat teljes mértékben vagy részben a házasság fennállása alatt fizették ki, akkor is, ha azok korábbi tulajdonlásból származnak. Ebben az esetben, ha a kifizetést kizárólag az egyik házastárs teljesítette, a vagyontárgy e házastárs személyes vagyonába kerül. Ha a kifizetésre a két házastárs vagyonából került sor, a vagyontárgy oszthatatlan közös tulajdonukba kerül hozzájárulásaik arányában. Ha a kifizetésre egyik vagy mindkét házastárs vagyonából és a közös vagyonból együtt került sor, az oszthatatlan közös tulajdon az egyes házastársak és a vagyoneközösség hozzájárulásainak arányában áll fenn. A közös vagyon és a személyes vagyon kezelésének és az azokkal kapcsolatos felelősség rendszere szintén szabályozott. Személyes adósságok felmerülésekor abban az esetben, ha az adós házastárs személyes vagyona nem elegendő, a hitelező a közös vagyonból történő lefoglalást kérhet, amiről értesítik a másik házastársat. Ha a másik házastárs nem válaszol, és a közös vagyont lefoglalják, végrehajtásra kerül sor, és úgy tekintendő, hogy az adós házastárs megkapta a ráeső rész értékét, ha a másik házastárs saját forrásaiból teljesít kifizetést, vagy ha a vagyoneközösséget felszámolják. A másik házastárs mindazonáltal a lefoglalásról szóló értesítéstől számított kilenc napon belül kérheti, hogy a közös vagyon lefoglalását helyettesítsék a vagyoneközösség felszámolása során az adós házastársnak juttatott fennmaradó vagyonnal. Ebben az esetben a lefoglalás a vagyoneközösség megszüntetésével és felszámolásával, valamint ettől kezdve a vagyonekülönítési rendszer alkalmazásával jár.

Baszkföld: ha mindkét házastárs a bizkaiai alföldön, Aramaióban vagy Llodióban rendelkezik lakóhellyel, a házasságra a regionális általános vagyoneközösségi rendszer (*comunicación foral de bienes*) irányadó. Ha csak az egyik házastárs rendelkezik regionális állampolgársággal a bizkaiai alföldön, Aramaióban vagy Llodióban, e rendszer alkalmazandó, ha az megfelel a házastársak első közös szokásos tartózkodási helyének; ennek hiányában a házasságkötés helye szerinti rendszert kell alkalmazni. Baszkföld többi részén megállapodás hiányában a házassági vagyonejogi rendszer a polgári törvénykönyv szerinti vagyoneközösségi rendszer (*sociedad de gananciales*) (a baszkföldi regionális polgári törvény [*Ley de Derecho Civil Foral del País Vasco*] 127. és azt követő cikkei). A regionális általános vagyoneközösségi rendszerben – származásától függetlenül – minden, valamelyik házastárs tulajdonába tartozó és bármilyen módon megszerzett vagyontárgy, jog és részesedés egyenlő arányban megoszlik a házastársak között. Ez egyaránt vonatkozik a házasságba vitt vagyonra és a házasság fennállása alatt szerzett vagyonra a vagyontárgy elhelyezkedésétől függetlenül. Ezen elméletileg általános jelleg ellenére a közös vagyon köre a megszűnés okától függően változik. Így ha a házasság az egyik házastárs halála miatt szűnik meg, és a házasságból gyermekek születtek, a vagyoneközösség általános jellegű. Mindazonáltal ha a házasság az egyik házastárs halála miatt szűnik meg, de a házasságból nem születtek gyermekek, vagy ha a házasság más okból szűnik meg (például felbontják azt), a vagyoneközösség a szerzésekre vagy a fizetés ellenében szerzett vagyonra korlátozódik a házasságba vitt és az ingyenesen kapott vagyon kivételével.

Galícia: vagyoneközösség (*gananciales*) (a galíciai polgári törvény [*Ley de Derecho Civil de Galicia*] 171. cikke).

2 A házastársak milyen házassági vagyonejogi rendszerben állapodhatnak meg? Milyen formai feltételekkel?

Igen.

A házastársak úgy alakíthatják ki házassági vagyonejogi rendszerüket, hogy az előző szakaszban említett kiegészítő rendelkezéseket nem alkalmazzák. E célból egy házasság előtti megállapodást kell közzéjegyző előtt közokiratba foglalniuk (a polgári törvénykönyv 1280. és 1315. cikke), amelyet be kell jegyezni az anyakönyvi nyilvántartásba, a közzéjegyzőnek pedig a megállapodás aláírásának napján meg kell küldenie a közokirat hiteles elektronikus másolatát a megfelelő anyakönyvvezetőnek a házassági anyakönyvhöz csatolandó bizonyítékként (az anyakönyvi nyilvántartásról szóló törvény [*Ley del Registro Civil*] 60. cikke).

A házastársak a házasság fennállása alatt is módosíthatják a házassági vagyonejogi rendszert azonos formai követelmények betartása mellett (a polgári törvénykönyv 1331. cikke) és harmadik személyek jogainak megsértése nélkül (a polgári törvénykönyv 1317. cikke).

Ugyanez a lehetőség biztosított a házasságot szabályozó saját polgári joggal rendelkező autonóm közösségekben is az alábbi rendelkezések alapján: a katalóniai polgári törvénykönyv 231-10. és azt követő cikkei; a baleár-szigeteki polgári törvénykönyv 3. cikke Mallorcát és Menorcát (*capítulos*) illetően, valamint 66. cikke Ibizát és Formenterát (*espólits*) illetően; a baszk polgári törvény 125. és azt követő cikkei; a galíciai polgári törvény 171. és azt követő cikkei; az aragóniai regionális törvénykönyv 185. cikke; a navarrai regionális polgári törvénykönyv 78. és azt követő törvényei.

3 Vannak-e korlátai a házassági vagyonejogi rendszerben való megállapodásnak?

A házastársak szabadon dönthetnek házassági vagyonejogi rendszerükről, és bármelyik rendszer alkalmazását választhatják, ideértve azokat is, amelyeket bármelyik spanyol polgári törvény szabályoz (e törvények részletesen szabályozzák mind a megállapodás hiányában alkalmazandó házassági vagyonejogi rendszert, mind azokat a rendszereket, amelyekben a felek megállapodhatnak), és amelyeket más államok jogszabályi rendelkezései szabályoznak. A jogszabállyal ellentétes vagy tisztességtelen, illetve az egyes házastársak jogainak egyenlőségét korlátozó rendelkezések azonban nem foglalhatók megállapodásba (a polgári törvénykönyv 1328. cikke és a spanyol alkotmány 14. cikke).

4 Milyen joghatással jár a házastársi közös vagyonra a házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése?

A házasság érvénytelenítése, a különválás és a házasság felbontása megszünteti a házassági vagyonejogi rendszert. Ezt a különböző házassági vagyonejogi rendszerek különféle rendelkezései írják elő (ideértve többek között a polgári törvénykönyv 1392. cikkét a vagyoneközösséget illetően vagy a polgári törvénykönyvnek a vagyonszerzésben való részvétel rendszerét szabályozó 1415. cikkét).

A vagyoneközösségi rendszerekben a polgári perrendtartásban (*Ley de Enjuiciamiento Civil*) meghatározott eljárást kell követni a felszámoláshoz. Ezen eljárás lefolytatása során egyfajta közös tulajdonban lévő vagyon jön létre a házastársak között a többi vagyoneközösségi rendszertől eltérően egy különös jogi rendszerrel, amely fennmarad a közösség időtartamára, amíg a megfelelő felszámolási-megosztási ügyletek útján nem történik meg az egyes tulajdonostársak tekintetében a vagyon konkrét, egyedi megosztása.

A vagyonközösség (*sociedad de gananciales*) felszámolható a házastársaknak a polgári törvénykönyv 1392–1410. cikkében foglalt szabályok alapján közjegyző jelenlétében létrejött közös megegyezésével, illetve a házastársak közötti megegyezés hiányában a bíróságon a polgári perrendtartás szerinti eljárás alkalmazásával (806. és azt követő cikkek).

A vagyonekülönítési rendszerben nem szükséges felszámolni a házassági vagyoni rendszert, mivel mindkét házaspár a saját vagyonának tulajdonosa. A kezdettől fogva mindkét házastárs tulajdonába tartozó vagyon egy közös tulajdoni rendszer hatálya alá tartozik, amely a házasság érvénytelenítését, a különválást vagy a házasság felbontását követően változatlanul fennmarad annak sérelme nélkül, hogy a tulajdonostársak bármelyike kérheti a vagyon megosztását (akárcsak a közös tulajdon valamennyi esetében).

5 Milyen hatással jár a házassági vagyoni rendszerre a házastársak egyikének halála?

A halál szintén megszünteti a házassági vagyoni rendszert, amint ezt a különböző házassági vagyoni rendszerek különféle rendelkezései előírják (ideértve többek között a polgári törvénykönyv 85. cikkével összefüggésben értelmezett 1392. cikkét a vagyonközösséget illetően vagy a polgári törvénykönyvnek a vagyonszerzésben való részvétel rendszerét szabályozó 1415. cikkét).

Az elhunyt házastárs által a végakarataiban vagy végrendeletében tett rendelkezések sérelme nélkül a túlélő házastársat bizonyos jogok illetik meg az öröklésre alkalmazandó jogtól függően. Hasonlóképpen, ha a házastárs végrendelet nélkül halálozik el, a túlélő házastársat bizonyos jogok illetik meg a házastársa utáni öröklést illetően.

Az alkalmazandó polgári jog meghatározása:

– Azokban az esetekben, amelyekben a házaspárt egynél több államhoz fűzi kapcsolat, az alkalmazandó polgári jogot a 650/2012 rendelet rendelkezéseivel összhangban kell meghatározni. A 36. cikkben foglalt rendelkezést kell alkalmazni a spanyol jog alkalmazandósága esetén, mely esetben a hatályos polgári törvénykönyvet vagy az autonóm polgári jogszabályokat kell alkalmazni azon konkrét kapcsolattól vagy annak hiányától függően, amely a végrendeletet egy, a tárgykört szabályozó saját polgári joggal rendelkező autonóm közösséghez fűzte.

– Külföldi vonatkozással nem rendelkező öröklések esetében az öröklésre a végrendeletnek a halál időpontjában fennálló regionális állampolgárságához kapcsolódó polgári jogszabályok az irányadók, a túlélő házastársat jogszabály erejénél fogva megillető jogokra pedig a házasság joghatásait szabályozó azonos jog alkalmazandó azzal, hogy a leszármazó törvényes hányadai minden esetben védelmet élveznek (a polgári törvénykönyv 16. cikke és 9. cikkének 8. bekezdése).

A túlélő házastársat megillető jogok elemzésére az alábbiakban a Spanyolországban létező különböző polgári törvények fényében kerül sor attól függően, hogy a végrendelet az a saját akarata szerint alakította-e az öröklést (leggyakrabban végrendelet útján), vagy végrendelet nélkül halálozott-e el.

– Ha az elhunyt végrendeletkezett:

Polgári törvénykönyv (akkor alkalmazandó, ha az alkalmazandó jog nem Aragónia, Katalónia, a Baleár-szigetek, Navarra, Baszkföld vagy Galícia joga), amely szerint a túlélő házastárs legalább arra jogosult, amire akkor, ha a házastársa végrendelet nélkül halálozik el, vagyis a hagyaték egyharmadának hasznélvezetére, ha vannak gyermekek vagy leszármazók. Ha csak felmenők vannak, a túlélő házastárs a hagyaték felének hasznélvezetére jogosult. Végül a hasznélvezeti jog kétharmados, ha sem felmenők, sem leszármazók nincsenek (a polgári törvénykönyv 834. és azt követő cikkei).

Aragónia: a házasságkötés mindkét házaspárt túlélői hasznélvezetre (*usufructo de viudedad*) teszi jogosulttá az előbb elhunyt házastárs teljes vagyonát illetően (az aragóniai regionális polgári törvénykönyv 271. cikke). Ez a jog (amely családi jogi, nem pedig öröklési jogi természetű) az aragóniai vagyonközösségi rendszer alapján illeti meg a házastársakat akkor is, ha regionális állampolgárságuk később megváltozik, kivéve ebben az esetben az öröklési jog szerinti törvényes hányadot. A túlélő házastárs akkor is jogosult a túlélői hasznélvezetre, ha az előbb elhunyt házastárs a halál időpontjában aragóniai regionális állampolgársággal rendelkezett.

Baleár-szigetek: Mallorcán és Menorcán a túlélő házastársat akkor illeti meg általános hasznélvezeti jog, ha a végrendelet szülei nem élnek. A hasznélvezet kétharmados, ha a végrendelet szülei élnek, és feles, ha vannak leszármazók (a baleár-szigeteki regionális polgári törvénykönyv 45. cikke). Ibiza és Formenterán a túlélő házastárs nem minősül kényszerörökösnek (*legitimario*).

Katalónia: a pénzügyi erőforrásokkal nem rendelkező túlélő házastársat a hagyaték egynegyede illeti meg (a katalóniai polgári törvénykönyv 452-1. cikke). Hasonlóképpen, a túlélő házastársat egyéb jogok is megilletik a tulajdonába tartozó, a hagyatékban nem részét képező vagyontárgyakat (a katalóniai polgári törvénykönyv 231-30. cikke) és a közös lakást illetően. E tekintetben különösen az egy éves özvegy nyugdíj (*año de viudedad*) fogalma bír jelentőséggel, amely a végrendelet halálát követő egy évig a házastársi közös lakás további használatához és a végrendelet hagyatékának költségére történő eltartáshoz való jogot foglalja magában (a katalóniai polgári törvénykönyv 231-31. cikke).

Galícia: a túlélő házastárs jogosult a hagyaték felének hasznélvezetére (a polgári jog szabályozásáról szóló galíciai törvény [*Ley normas reguladoras del Derecho Civil de Galicia*] 228. és azt követő cikkei).

Navarra: a túlélő házastárs az előbb elhunyt házastárs halál időpontjában meglévő teljes vagyonának és összes jogának hasznélvezetére (*usufructo de fidelidad*) jogosult (feltéve, hogy az utóbbi navarrai regionális állampolgársággal rendelkezett halálának időpontjában) (a navarrai új törvénykönyv 253. törvénye).

Baszkföld: a túlélő házastárs vagy egy élettársi kapcsolat túlélő tagja a végrendelet teljes vagyona felének hasznélvezetére jogosult, ha vannak leszármazók. Leszármazók hiányában a túlélő személy a vagyon kétharmadának hasznélvezetére jogosult (a baszkföldi regionális polgári törvény 52. cikke). E szabályok nem alkalmazandók az Ayala-völgyben – Ayala, Amurrio és Okondo községekben –, valamint az Artziniega községben található Mendieta, Retes de Tudela, Santacoloma és Sojoguti településeken (a baszkföldi regionális polgári törvény 89. cikke), ahol a végrendelet szabadság az irányadó. Az említett szabályok szintén nem alkalmazandók a bizkai alföldön, Aramaióban és Llodióban, ahol a családi vagyonra (*bienes troncales*) különleges szabályok vonatkoznak (a baszk regionális polgári törvény 61. és azt követő cikkei).

– Ha az elhunyt nem végrendeletkezett (törvényes öröklés):

Polgári törvénykönyv (akkor alkalmazandó, ha az alkalmazandó jog nem Aragónia, Katalónia, a Baleár-szigetek, Navarra, Baszkföld vagy Galícia joga): a túlélő házastárs a hagyaték egyharmadának hasznélvezetére jogosult, ha vannak gyermekek vagy leszármazók, a hagyaték felének hasznélvezetére, ha csak felmenők vannak, és a túlélő házastárs az egyedüli örökös, ha sem felmenők, sem leszármazók nincsenek (a polgári törvénykönyv 834. és azt követő cikkei, valamint 944. cikke).

Aragónia: a túlélő házastárs örökli a nem családi vagyont (*bienes no troncales*) a felmenők után, a végrendeleti öröklés esetében említett túlélői hasznélvezet sérelme nélkül, amely minden esetben fennáll (az aragóniai regionális törvénykönyv 517. cikke). Családi vagyon az a vagyon, amely az örökhagyó otthonában vagy családjában maradt az ő generációját közvetlenül megelőző két generációig, függetlenül a vagyon közvetlen eredetétől és megszerzésének módjától, valamint az a vagyon, amelyet az örökhagyó ingyenesen kapott felmenőktől vagy legfeljebb hatodfokú oldalági rokonoktól. E vagyon bizonyos, az aragóniai regionális törvénykönyv 526. cikkében felsorolt rokonokra (*parientes troncales*) száll át.

Baleár-szigetek: a polgári törvénykönyv (fent említett) rendelkezéseit kell alkalmazni, Mallorcán és Menorcán viszont a túlélő házastársat legalább általános hasznélvezet illeti meg szülők hiányában, kétharmados hasznélvezet, ha az elhunyt szülei élnek, és feles hasznélvezet, ha vannak leszármazók.

Katalónia: leszármazók hiányában a túlélő házastárs örökli a hagyatékban található teljes vagyont az elhunyt felmenői előtt (a katalóniai polgári törvénykönyv 441-2. és 442-3. cikke). Ha a túlélő házastárs az örökgyógy gyermekeivel vagy leszármazóival együtt részesedik az örökségből, a hagyaték általános haszonélvezetére jogosult (a katalóniai polgári törvénykönyv 441-2. és 442-3. cikke).

Galícia: a polgári törvénykönyvben foglaltal azonos rendszer alkalmazandó (a polgári jog szabályozásáról szóló galíciai törvény 267. cikke).

Navarra: a házastárs örökli a nem családi vagyont a testvérek és a felmenők után. A családi vagyont illetően a házastárs az előbb elhunyt házastárs halál időpontjában meglévő teljes vagyonának és összes jogának haszonélvezetére jogosult (feltéve, hogy az utóbbi navarrai regionális állampolgársággal rendelkezett halálának időpontjában) (a navarrai új törvénykönyv 304. és azt követő törvényei).

Baszkföld: a családi vagyont illetően kizárólag a házastársak által a házasság fennállása alatt szerzett ingatlan esetében mindkét házastárs vagy az élettársi kapcsolatot mindkét tagja örökösnek minősül (a baszkföldi regionális polgári törvény 66. cikke). Leszármazók hiányában a túlélő házastárs örökli a nem családi vagyont (a baszkföldi regionális polgári törvény 110. és azt követő cikkei).

6 Mely hatóság hatáskörébe tartozik a házassági vagyoni rendszerrel kapcsolatos jogviták eldöntése?

Az az elsőfokú bíróság (*Juzgado de Primera Instancia*) rendelkezik hatáskörrel és illetékességgel, amelyek a házasság érvénytelenítésével, a különválással vagy a házasság felbontásával kapcsolatos eljárásban eljár vagy eljár, vagy amelyik előtt a házassági vagyoni rendszer megszüntetése iránti keresetet indítanak vagy indítottak a polgári jogban meghatározott bármely okból (a polgári perrendtartás 807. cikke).

A családi jogi különbíróságokkal rendelkező bírósági körzetekben e bíróságok folytatják le a vagyoni rendszer megszüntetésével és felszámolásával kapcsolatos eljárásokat akkor is, ha az eljárás nem a házasság érvénytelenítésével, a különválással vagy a házasság felbontásával kapcsolatos korábbi eljárásról alapul.

7 A házassági vagyoni rendszer milyen hatást gyakorol a házastársak egyike és valamely harmadik fél közötti jogviszonyra?

Általánosságban és általános polgári jogi rendszerünkben a polgári törvénykönyv 1373. cikke úgy rendelkezik, hogy az egyes házastársak felelnek személyes vagyontárgyaikkal harmadik személyekkel szemben saját tartozásaiért; ha a személyes vagyon nem elegendő az adósság megszüntetéséhez, a (harmadik személy) hitelező kérheti a közös vagyon lefoglalását. A nem adós házastárs mindazonáltal kérheti, hogy a közös vagyont helyettesítsék az adós házastársat a közös vagyonból megillető hányaddal, mely esetben a lefoglalás a vagyonközösség megszűnését is magában foglalja.

Hasonló hatályú rendelkezést tartalmaz a polgári perrendtartás az olyan esetben történő végrehajtást illetően, amelyben az adósság személyes, de a vagyonközösségnek ennek ellenére felelősséget kell vállalnia.

A polgári törvénykönyv 1365. cikke konkrétan úgy rendelkezik, hogy a közös vagyonból kell kielégíteni a (harmadik személy) hitelezőt az egyik házastársnál az alábbiak keretében felmerült adósság esetében: 1. családon belüli hatalom gyakorlása vagy a jog vagy szerződés alapján az e házastársat megillető közös vagyon kezelése vagy az azzal való rendelkezés; és 2. e házastárs szakmájának vagy művészeti tevékenység rendszeres gyakorlása, illetve rendszeresen folytatott kereskedelem vagy e házastárs személyes vagyonának rendszeres kezelése.

A kereskedelmi törvénykönyv (*Código de Comercio*) hasonló rendelkezéseket tartalmaz arra az esetre, ha az egyik házastárs kereskedő.

A közös vagyon megterhelését vagy az azzal való rendelkezést illetően mindkét házastárs hozzájárulására szükség van a házasság előtti megállapodás külön rendelkezése hiányában. Ha a vagyonnal való rendelkezés ingyenes (például ajándékozás), a kizárólag az egyik házastárs általi rendelkezés semmis.

A kereskedelem biztonsága érdekében azonban a polgári törvénykönyv úgy rendelkezik, hogy a vagyonkezeléssel és a pénzzel vagy értékpapírokkal való rendelkezéssel kapcsolatos cselekmények érvényesek, ha azokat az a házastárs végzi, akinek nevében ezek nyilván vannak tartva, és aki azokat birtokolja.

A nyilvántartásba vett ingatlan illetően az ingatlan házas személy nevében történő nyilvántartásba vételéhez és a vagyonközösség jelenlegi vagy jövőbeli jogaival kapcsolatban szerzett jog nyilvántartásba vételéhez meg kell állapítani a házastárs nevéét és a házassági rendszert a nyilvántartásba betekintő harmadik személy érdekében. A nyilvántartásban szereplő bejegyzés hiányában az a jóhiszeműen eljáró harmadik személy, aki pénzfizetés útján tulajdonot szerez a nyilvántartásban olyanként szereplő személytől, mint aki jogosult az ügyletre, megtartja az így megszerzett ingatlan tulajdonjogát.

8 A házastársi közös vagyon megosztására – felosztására, szétosztására vagy megszüntetésére – vonatkozó tagállami eljárás rövid leírása.

Ezt az eljárást a polgári perrendtartás 806. és azt követő cikkei szabályozzák. Az eljárás az alábbi lépésekből áll:

a) Leltárkészítés a közös vagyonba tartozó vagyonról.

Erre a házasság érvénytelenítésével, a különválással vagy a házasság felbontásával kapcsolatos eljárással vagy a házassági vagyoni rendszer megszüntetésével egyidejűleg kerülhet sor, még ha ez a gyakorlatban a rendszert megszüntető jogerős ítélet meghozatalát követően kezdődik is.

A kérelemnek tartalmaznia kell egy leltárjavaslatot. Meg kell jelenni a bíróság tisztviselője (*Letrado de la Administración de Justicia*) előtt, minek során az a cél, hogy a javaslat alapján közös leltár készüljön. Egy vagyontárggyal kapcsolatos vita esetén a bíróság ítélethozatal céljából tárgyalást tart; az ítélet ellen fellebbezésnek van helye.

b) Felszámolás.

E lépés megkezdéséhez a házassági vagyoni rendszert megszüntető határozatnak jogerősnek kell lennie. E lépés felszámolási javaslattal és a bíróság tisztviselője előtt annak érdekében történő megjelenéssel kezdődik, hogy a házastársak megegyezésre jussanak az egyes házastársaknak járó kártérítés és megtérítés megfizetését, valamint a fennmaradó vagyon arányos megosztását illetően tulajdoni hányadok megállapítása útján.

Megegyezés hiányában vagyonszétosztó kijelölésére kerül sor a megosztási ügyletek kezelésére. A javaslattételt követően a házastársak elfogadhatják vagy elutasíthatják azt; az utóbbi esetben a vitát bírósági ítélet rendezzi, amely ellen fellebbezésnek van helye.

c) A vagyontárgyak átadása és bejegyzés az ingatlan-nyilvántartásba.

A felszámolási ügyletek végleges jóváhagyását és a tulajdoni hányadok megállapítását követően a bíróság tisztviselője felel a vagyontárgyak átadásáért és a tulajdonjogcímek házastársaknak történő kiosztásáért.

Ezen eljárás mellett egy másik, egyszerűbb eljárás is létezik, amelyben a felszámolásra a házastársak közös megegyezésével vagy a túlélő házastárs és az előbb elhunyt házastárs örökösai közötti közös megegyezéssel kerül sor a polgári törvénykönyv szabályainak megfelelően és közjegyző előtt.

Mindkét esetben, ha a felszámolandó vagyontárgyak között ingatlan is található, a megosztási ügyleteket jóváhagyó végzés, a vagyontárgyak megosztását megállapító ítélet vagy a vagyonközösség felszámolására vonatkozó közjegyzői közokirat másolatát csatolni lehet az ingatlan-nyilvántartáshoz.

9 Általában milyen eljárással történik az ingatlanok nyilvántartásba vétele, és ahhoz milyen dokumentumokat vagy információkat kell benyújtani?

Az ingatlanon fennálló tulajdonjoggal és egyéb dologi jogokkal kapcsolatos cselekmények és szerződések bejegyezhetők az ingatlan-nyilvántartásba. Ezeket közokiratba kell foglalni, amelyet ahhoz a nyilvántartáshoz kell benyújtani, amelynek illetékességi területén az ingatlan található, és meg kell fizetni a megfelelő adókat és illetékeket.

A dokumentumot hiteles formában kell bemutatni, és ahhoz csatolni kell a spanyol anyakönyvi nyilvántartásból származó tanúsítványt (ha a házasságot e nyilvántartásba jegyezték be), amely elismeri a házassági vagyoni rendszer megszüntetését, hogy az harmadik személyek vonatkozásában is joghatással bírjon. Ha az eredeti dokumentumot külföldön állították ki, azt megfelelően hitelesíteni kell, és az anyakönyvvezető kérésére le kell fordíttatni. E rendszer nem alkalmazandó azokra az európai szabályozások hatálya alá tartozó jogi dokumentumokra és bírósági határozatokra, amelyek a vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően továbbítanak.

Utolsó frissítés: 01/02/2023

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.